

SXEDIO.49L

21.10.1915: ΕΝΤΟΝΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΓΙΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΝΑ ΕΙΣΕΛΘΕΙ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Στις **21** Οκτωβρίου **1915** έγινε συζήτηση στην Ελληνική Βουλή για το Κυπριακό μεταξύ Δ. Ράλλη και Ελευθερίου Βενιζέλου που επιβεβαίωσε ότι είχε γίνει η προσφορά της Βρετανίας στην Ελλάδα για παραχώρηση της Κύπρου με αντάλλαγμα να εισέλθει η Ελλάδα στο Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Τα επίσημα πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων (Τόμος **1**) έχουν ως εξής:

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Και επωφελούμαι, Κύριοι, της στιγμής, διά να είπω από του επισήμου τούτου βήματος κατά την στιγμήν ταύτην πράγματα τα οποία δεν ελέχθησαν εισέτι και τα οποία άφησαν ίσως εις την ψυχήν του ελληνικού λαού αμφιβολίας τινας περί εκείνων τα οποία δυνάμεθα τολμώντες και ακολουθούντες τας υπαγορεύσεις και των υποχρεώσεων ημών των συμμαχικών, αλλά και των στοιχειωδών εθνικών συμφερόντων, να αποκτήσωμεν. Διότι δεν θέλω να αφήσω την κοινήν γνώμην πλανωμένην ως προς το μέγεθος εκείνων τα οποία τολμώντες να αποκτήσωμεν. Αφέθη να πιστευθή ότι τα ωφελήματα ημών εις ενδεχομένην μετοχήν εις τον αγώνα δεν θα ήσαν παρά η παραχώρησις της Κύπρου. Σημειωτέον ότι η Κύπρος είναι ολίγον μεγαλειτέρα από την ιδιαιτέραν μου πατρίδα, έχει πληθυσμόν από διακοσίας τριάκοντα πέντε χιλιάδων αρίστων Ελλήνων συνολικώς δε πληθυσμόν **285.0000** κατοίκων. Και όμως περί αυτής εγένετο λόγος ατυχώς εν τω τύπω ως περί πράγματος μικράς τινος σημασίας ως περί παρονυχίδος κατά την κοινήν έκφρασιν Ουδεμία συγκίνησις εξεδηλώθη εκ μέρους πολλής μερίδος του τύπου.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ: Οτι γράφονται εις τον τύπον δεν δύνανται να επαναλαμβάνωνται και να στηρίζωνται εις αυτά επιχειρήματα.

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Αλλά κύριοι δεν επρόκειτο μόνον να αποκτήσωμεν **235** χιλιάδες πληθυσμού, αληθώς ελληνικού, έχοντος μόρφωσιν η οποία βεβαίως ένεκα της μακράς Αγγλικής κατοχής από **37**ετίας ευρίσκεται εις επίπεδον ουχί κατώτερον του μέσου όρου του επιπέδου της όλης Ελλάδος.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ: Είναι υπέρτερος.

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Χαίρω διότι αυτήν την γνώμην έχετε και τούτο ήθελον και εγώ να είπω αλλά εφοβήθην μήπως έχω διαμαρτυρίας.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ: Τας σκέψεις αυτές και τας γνώμας αυτές περί της Κύπρου τας έχομεν βαθύτερον ημείς εγκεχαραγμενας.

ΕΛ.ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Θα μου επιτραπή να παρατηρήσω ότι θα ελαμβάνομεν ένα λαόν ειθισμένον εις την ευνομίαν από πολλού χρόνου και ο οποίος θα μας έδιδε ένα διοικητικόν προσωπικόν άριστον αλλά δεν επρόκειτο περί της Κύπρου μόνον. Η Κύπρος προορίζετο προς ημάς ασχέτως προς οιανδήποτε έκβασιν του ευρωπαϊκού πολέμου, ως ανταλλάγμα της συμμετοχής μας εις τον αγώνα.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ: Πότε περοσεφέρετο;

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Τώρα προς υμάς. Τα περί Κύπρου αξιότιμε συμπολίτα, ανάγονται εις ολίγον παλαιότεραν εποχήν. Ανάγονται εις την εποχήν του **1913**. Εφθασαν εις την διατύπωσιν αυτήν κατά την στιγμήν κατά την οποίαν είχατε την τιμην σεις να είσθε εις την Κυβέρνησιν. Δεν θέλω να είπω τίποτε περισσότερον. Αρκούμαι εις τούτο. Προς υμάς προσεφέρετο η Κύπρος, επαναλαμβάνω, ως ανταλλάγμα της μετοχής ημών εις τον αγώνα ασχέτως προς οιανδήποτε έκβασιν αυτού αλλ' εάν η έκβασις του αγώνος ήτο ευτυχής αι παραχωρήσεις εις τη Μικράν Ασίαν έμενον ισχύουσαι πάντοτε. Οσονδήποτε δε και αν ο κ. βουλευτής Αχαΐοήλιδος ήθελε να μετριάση την σημασίαν των παραχωρήσεων εκείνων, έχω καθήκον να σας είπω ότι μόνον το Βιλαέτιον Αϊδινίου είναι κατ' εκτασιν ευρύτερον της Παλαιάς Ελλάδος της προ του πολέμου του **1912**, υπό έποψιν δε πλούτου παραγωγής

είναι ασυγκρίτως ανώτερον. Αλλά δεν είναι ταύτα μόνον τα οποία θα είχομεν μετέχοντες εις τον πόλεμον, εάν η λήξις αυτού ήτο σύμφωνος προς τας αρχάς ημών. Είχομεν και άλλα να επιτύχωμεν μεγίστης και ταύτα σημασίας. Είχομεν να επιτύχωμεν την απώθησιν της Βουλγαρίας από της θαλάσσης του Αιγαίου και τον περιορισμόν αυτής, πέραν της γραμμής της Ροδόπης.

Γ. ΚΑΡΑΠΛΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Κινείται η τέφρα των Μεσολογγιτών.

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Γνωρίζω κύριοι, ότι επί του σημείου τούτου δεν εγένετο προς υμάς ανακοίνωσις επίσημος, αλλά δικαιούμαι να είπω προς ημάς, διότι αι περί τούτου συνεννοήσεις είχαν αρχίση από την εποχήν καθ' ην ήμην εις την Κυβέρνησιν και ηδυνάμην να παρακολουθήσω και μετά την απομάκρυνσιν το αποτέλεσμα της ενεργείας, ότι το αποτέλεσμα της ενεργείας έφθασεν εις τούτο, ότι αι δυνάμεις ευρέθησαν σήμερον ότι η διατυπωθείσα παρ' εμού αξίωσις ήτο δικαία, αλλά δεν ήθελον όμως να προβώσιν εις νέας προτάσεις προς την ελληνικήν Κυβέρνησιν διά να έχωσι και νέας πάλιν αποτυχίας, αλλά περιέμενον να ζητηθή τούτο παρά της Ελληνικής Κυβερνήσεως. Η περί τούτου πληροφορία μου έχει χαρακτήρα επίσημον και σημειώσατε, κύριοι, ότι η απομάκρυνσις της Βουλγαρίας από της θαλάσσης του Αιγαίου κατά την στιγμήν ταύτην, έχει πολύ ανωτέραν αξίαν παρά εκείνην την οποίαν δυνάμεθα να αποδώσωμεν εις αυτήν μέχρι του **1912** και μέχρι της αρχής του παρόντος πολέμου, διότι η αποτελεσματικότητα της δράσεως του θαλασσίου στόλου απεδείχθη τοιαύτη, ώστε η Βουλγαρία εξακολουθούσα να έχη τρεις λιμένας εις το Αιγαίον, του Πόρτο- λαγό, της Μάκρης και της Δεεδεγάτς, θα έχη τρία ορμητήρια από των οποίων δεκάς μόνον υποβρυχίων θα ηδύνατο εν περιπτώσει πολεμικής συγκρούσεως προς ημάς να καταστήση λίαν δυσχερή και λίαν επικίνδυνον και λίαν βραδυτέραν την συγκέντρωσιν του Ελληνικού Στρατού, ιδία του

προερχομένου εκ των Νήσων, Νήσων αι οποίαι έχουσι πληθυσμόν, εκτός της Κύπρου, **1.300.000** και εν περιπτώσει επιστρατεύσεως, έχουσι να δώσωσι δύναμιν στρατιωτικήν **130.000** ανδρών.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ... Ο αξιότιμος συμπολίτης μου εμνήσθη της γενομένης προσφοράς της παραχωρήσεως της Κύπρου. Και η προσφορά αυτή οφείλεται εις την πολιτικήν σας ή την πολιτικήν ημών; Σας είχον παραχωρήσει τι κατά την εποχήν εκείνην; Ενθυμούμαι εκείνα τα οποία εδηλούτε ενώπιον του Βασιλέως κατά το δεύτερον Συμβούλιον, ότι ουδεμία σας είχε γίνει προσφορά και μας εκάλουν, όπως μετάσχωμεν του αγώνος, ανέμενον δε όπως ημείς προσέλθωμεν εκλιπαρούντες την τιμήν να παράσχωμεν την συνδρομήν μας εκστρατεύοντες ή συστρατεύοντες μετά των δυνάμεων της τριπλής Συννεοήσεως. Ο κ. πρεσβευτής της Ελλάδος ερχόμενος ασθμαίνων εκ Παρισίων εδήλωσεν εις πάντας ημάς ότι αναχωρών εκείθεν ηρώτησε τον πρώην Υπουργόν των Εξωτερικών της Γαλλίας εάν έχη να είπη τι εις την Κυβέρνησιν του και ο Υπουργός μου απήντησε ότι ουδέν έχει να είπη προς την Ελλάδα. Οπως ημείβετο η προθυμία του συμπολίτου μου εις το να τρέχη από ρυτήρος εις πολιτικήν εντελώς επικίνδυνον, αν όχι άλλο τι. Η προσφορά της Κύπρου εγένετο ημίν κατά τας τελευταίας ημέρας, ως πάντες γνωρίζετε αλλ' ενώ εγένετο προς ημάς με την πολιτικήν, την οποίαν τηρούμεν, παρά της αγγλικής Κυβερνήσεως, η προσφορά αυτή, ερωτώ τον συμπολίτην μου, εάν ετόλμησε κατά την περιοδείαν του προ των εκλογών να μεταβή εις Κύπρον και εάν προτιθέμενος να το πράξη δεν απετράπη.

ΕΛ. ΕΝΙΖΕΛΟΣ: Λυπούμαι πολύ ότι είμαι υποχρεωμένος να διαψεύσω τούτο.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ: Είσθε υποχρεωμένος να το διαψεύσητε.

ΕΛ.ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Είχον κουρασθή τόσον εν Αιγύπτω, είχον δε τοιαύτας ειδήσεις περί της αποχής μου εν Κύπρω, ώστε δεν ηδυνάμην να υποφέρω νέας κοπώσεις.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ: Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι σας παεσκευάζετο η υποδοχή, αλλ' η' υποδοχή, η οποία σας παρεσκευάζετο, σας απέτρεψε, διότι η παρασκευή θα ήτο εναντίον της κυριαρχίας, της αγγλικής και η κυριαρχία αυτή υπεχώρησεν εις τας τύχας και του ελληνικού λαού, και του κυπριακού, του οποίου την αξίαν και ανάπτυξιν δεν έχετε ανάγκην να μάθητε από ημάς. Και νομίζετε ότι μέχρις αυτού του σημείου εξογκούνται τα αποτελέσματα της πολιτικής υμών.

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Θα σας παρέπεμπον εις το τρίτον υπόμνημα, το μη δημοσιευθέν, διότι είχε εμπιστευτικός δηλώσεις διά να ίδητε πότε εγένοντο προτάσεις περί Κύπρου.

Δ. ΡΑΛΛΗΣ: Δεν ηξεύρω τι λέγεται εκεί αλλ' η παραχώρησις της Κύπρου προσεφέρθη διά πράξεως επισήμου αναγνωσθείσης προς τον κ. Πρόεδρον της Κυβερνήσεως παρά του άγγλου πρεσβευτού. Μη με παραπέμπετε εις έγγραφα ουδέν λέγοντα και ουδέν σημαίνοντα διότι τα έγγραφα αυτά είναι όμοια προς εκείνα, τα οποία ελαμβάνετε διά μέσου τρίτου παρα του Λόϊδ Τζιορτζ. Τοιαύτα ελάμβανον και εγώ, Διότι γνωρίζετε τους δεσμούς, οι οποίοι με συνδέουσι προς εκείνον, ο οποίος σας τα διεβίβαζε. Αλλά τι συνέβη, όταν διαβιβάζοντο όλα εκείνα τα έγγραφα και κατόπιν, δηλαδή κατά την δίοδον της Κυβερνήσεως του κ. Υπουργού των Εσωτερικών, μίαν ημέραν εκείνος ο κοινος φίλος, ο οποίος διεβίβαζε τας διαθέσεις της Κυβερνήσεως, της Αγγλικής, εύρε την θύραν του υπουργείου των Οικονομικών κεκλεισμένην και εστάθη αδύνατον να γείνη δεκτός. Αυτά υποθέτω ότι τα γνωρίζετε. Ησαν τα αποτελέσματα της πολιτικής υμών εις στιγμήν καθ' ην διεβιβάζοντο υμίν διά τόσον παραδόξου οδού αι διαθέσεις της Κυβερνήσεως της Μ. Βρετανίας, ο μόνος αρμόδιος να εβάδιζε προς την εξοχήν, λόγω της παθήσεως των οφθαλμών του, και, όταν επέστρεψε εκ της εξοχής μετά την θεραπείαν, ην υπέστη, τότε εύρεν ο διάμεσος κεκλεισμένας όλας τας θύρας του υπουργείου των Οικονομικών. Αύτη είναι η

ιστορία των ανταλλαγμάτων, τα οποία διά της υμετέρας πολιτικής κατεκτήσαμεν. Η Ιστορία των ανταλλαγμάτων της πολιτικής ημών δεν είναι δυνατόν από τούδε να αναγγελθή ειμή μόνον ως προς τη Κύπρον.

Υπάρχουν και άλλα αποδείξεις θετικώτεροι εκείνων τας οποίας ελάβατε, ως προς την Μικράν Ασίαν αλλ' η νυν Κυβέρνησις μη έχουσα τας ομάς της Κυβερνήσεως υμών, της Κυβερνήσεως της Νέας Ελλάδος προς τα ωφελήματα, τα οποία προσφέροντο ημίν εξετίμησε και τους κινδύνους.